

greppa
näringen

Nytt Dec
2007

Fokus i debatten växlar snabbt!

Fördubblat spannmålspris, borttaget trädeskrav, landskvoter för kväve och fosforutsläpp till Östersjön, kraftåtgärder mot klimatförändringar. Nya uppgifter väntar inom Greppa Näringsgruppen!

Högre priser på spannmål

Tänk hur snabbt verkligheten och mediafokus kan vända! Under år 2007 rapporterades om den lägsta spannmålsarealen i Sverige på årtionden, p g a låga priser och införd gårdstöd. Och så i höst får man gå tillbaka till 1960-talet för att hitta motsvarande höga prisnivåer. Plötsligt försvinner trädeskrav och arealen spannmål förväntas öka drastiskt. Kostnaden för foder och mark ökar, vilket kan komma att slå hårt på lönsamheten för vissa produktionsgrenar.

Kommer högre priser göra att allt som uppnåtts när det gäller minskad miljöpåverkan "äts upp" av förändrad odling och djurproduktion? Det är kanske inte så, eftersom många redan tidigare "för säkerhets skull" gödslat och använt växtskyddsmedel något över behovet. Högre priser leder till ökad lönsamhet för precision i odlingen och bättre ordning på exempelvis dränering och markstruktur, vilket minskar miljöpåverkan. Läs mer i detta nyhetsblad!

Jordbruket, klimatet och miljön

Ett varmare klimat är på ALLAS läppar detta år. Vem hörde mycket om detta förra året? Vi måste nu hitta motåtgärder inte bara mot övergödning, utan även när det gäller utsläpp av växthusgaser. Effektivare kväveutnyttjande är det viktigaste när det gäller att minska förluster av lustgas. Dvs ditt arbete med att trimma gårdens växtnärbalans ligger i linje även med de nya klimatkrav som ställs på jordbruket. Att processa större andel av gödseln till biogas eller odla Salix är andra åtgärder som förenar minskad utlakning med minskad klimatpåverkan.

Tack till en eldsjäl och folkbildare!

Greppa Näringsgruppen är känt för att arbeta systematiskt med miljöfrågorna. Samarbetet mellan LRF, myndigheter och rådgivarorganisationer fungerar väl, men kräver bra informationsvägar. Spindeln i detta strategiska nät av utbyte av information har under hela kampanjen varit LRF:s Markus Hoffmann som inspirerat många lantbrukare, rådgivare och oss i projektledningen i vårt arbete med miljöåtgärder. Markus fortsätter nu med andra men näraliggande uppgifter inom LRF. Tack för allt ditt arbete Markus!

Stina Olofsson, Jordbruksverket
Projektledare Greppa Näringsgruppen

Känner du igen Sveriges vanligaste jordar?

Kunskap om våra jordarter, är något som blir allt viktigare för att nå god skörd med hänsyn tagen till kväveminalisering och förluster av fosfor och växtskyddsmedel.

Är leran styv, mellan eller lätt, det är frågan... Många tog chansen att testa kunskaperna i Greppa Näringsgruppen monter på Elmia Lantbruksmässan 17-20 oktober. Roland Tuveesson från Klippan i Skåne korades som vinnare. Han var en av 46 som hade alla rätt på vår tävling. Grattis! Du får ett minikylskåp till traktorhytten skänkt av Firestone!

Greppa Näringsgruppen i media

Under sommaren bedrev Världsnaturfonden en kampanj för att visa på jordbrukets betydelse för övergödningen av Östersjön. Även om inte fokus var på de svenska bönderna kändes det bra att kunna hänvisa till att lantbrukare i Sverige arbetar med åtgärder i Greppa Näringsgruppen. Ministrarna framhöll under hösten Greppa Näringsgruppen som en viktig del av det svenska arbetet för minskad övergödning. De stöder

nu tanken på att inspirera fler länder kring Östersjön att arbeta med frivilligt arbete med information och rådgivning.

Jordbrukets kväveutsläpp minskar

300 ton kväve, 560 ton ammoniak och 20 ton fosfor.

Så mycket mindre släppte jordbruket ifrån sig under 2 till följd av råden från Greppa Näringsgruppen.

Miljöeffekterna av rådgivningsprojektet Greppa Näringsgruppen har följande kvantifierats och värderats i rapporten från Jordbruksverket. Resultaten i rapporten baserat på 1 400 gårdar som varit med i projektet, och visar tydligt att...

Allt fler bönder ändrar attityd

VALDEMARSVIK. Gödselpriserna med sina väldiga armor har just dirigerats ut på åkern för att sprida gårdens stallgödsel. Lina Skymtar kväveutsläppen som är en av Östersjöns innersvårar. I det här väderstämningen vill vi ta försvaret till kvaliteten, säger Claes Willik, ägare till Åsväke skötselbyrå som är ekonomiskt rimligt utifrån...

Greppa Näringens miljöåtgärder i ljuset av nya spannmålspriser

I början av hösten ordnade Greppa Näringen en fortbildningskurs för rådgivare på temat Miljöekonomi. En av föreläsarna var Lars Jonasson, känd lantbruksekonom som bl a medverkar i tidningen Lantmannen. Vi bad honom gå igenom några åtgärder som Greppa Näringen rekommenderar i ljuset av de nya spannmålspriserna. Här följer en sammanfattning av hans föredrag där han ger sin syn på om råden fortfarande gäller.

BEHOVSANPASSAD KVÄVEGÖDNING Är det lönsamt att anpassa gödslingen efter årsvariationer?

Ökat skördevärde ger ett högre gödslingsoptimum. Samtidigt visar flera undersökningar och inte minst växtodlingstävlingar att praktisk gödning ofta ligger över rekommendationerna. Det ökade värdet på skörden gör att det kostar mer att inte träffa gödslingsoptimum. Vid ett spannmålspris på 2 kr jämfört med 1 kr ökar kostnaden för ”felgödning”. Att gödsla 30% för mycket eller för litet kostar med det högre priset 370 kr, jämfört med 110 kr med det lägre. De flesta som väljer att ligga kvar på samma gödlningsnivå som tidigare, kommer att hamna rätt.

PRECISIONSGÖDNING Vad är det värt att anpassa gödslingen efter variation inom fältet?

Det är definitivt mer intressant att anpassa gödslingen med ett högre spannmålspris. I ett försök kunde

man dela in ett fält i tre delar utifrån skörd. Med de gamla spannmålspriserna var vinsten av att gödsla rätt på dessa tre delar endast 13 kr per ha, jämfört med en genomsnittsgiva för hela fältet. Med nya, högre spannmålspriser stiger vinsten av precision inom fältet till 379 kr per ha! Miljövinsten är dessutom uppenbar – att gödsla så pass mycket på delar av fältet att det blir liggsäd och därmed minskad skörd, ger väsentligt ökad utlakning. N-sensor är mer intressant vid ett högre spannmålspris!

FÅNGGRÖDOR OCH SENARELAGD JORDBEARBETNING Täcker stödet de extra kostnaderna?

En viktig kostnad i kalkylen för fånggrödor är skördebortfall. Med den tidigare stödnivån och lägre spannmålspris var nettointäkten ca 300 kr per ha i höstsäd, såvida inte fånggrödan orsakade ogräsproblem och ytterligare kostnader. Med ett högre spannmålspris och en sänkt stödnivå

Av Stefan Halldorf

blir intäkten endast drygt 100 kr per ha. Strikt ekonomiskt får man alltså ingen stor intäkt av fånggrödor, men miljömässigt är de förstås bra. Vårbehandling är dock i allmänhet alltid lönsamt. Där man både har fånggröda och vårbehandling ligger stödnivån kvar på en högre nivå, och stödet är extra intressant.

GOD MARKVÅRD Är det lönsamt att täckdika?

Tidigare hade vi både uttagsplikt och låga spannmålspriser. En odränerad träda var lika bra som en dränerad, varför det nästan aldrig var lönsamt att täckdika. Med höga spannmålspriser och borttagen uttagsplikt blir läget ett annat. En kalkyl visar att dränering med dagens priser kan ge en ökad intäkt på 1 350 kr per ha. Samtidigt förutsätter det att de höga spannmålspriserna består långsiktigt. Även andra åtgärder som är bra för en god markstruktur blir ännu mer lönsamma med höga spannmålspriser.

Slutsats: Åtgärder som inverkar på skörden påverkas direkt av ökat spannmålspris. Åtgärder som har med stallgödsel att göra påverkas mer av ökat kvävepris på handelsgödsel, men för detta är förändringar betydligt mindre än spannmålspriset. ■

Är det dags att se över dräningsystemen nu när priset på spannmål stiger?

Peter Malm arbetar med avvattningsfrågor på Hushållningsällskapet i Kristianstad. Vi har träffat Peter och ställt några frågor om hur den nya prisbilden påverkar behovet av att se över dräneringarna.

Foto Ingemar Larsson

Enligt ekonomerna är det nu lönsamt att dränera, märker du av det?

Ja, det är ett oerhört tryck just nu! Jag har inga exakta siffror, men det är en markant uppgång. Det finns ett uppdämt behov av dränering och man slår till nu när man upplever en förbättrad lönsamhet i odlingen.

Finns det andra skäl för ökad dränering, t ex miljöargument?

De flesta gödslar för full skörd och sätts skörden ner p g a eftersatt dränering går mycket växtnäring förlorad. När mindre vatten blir stående vid en bättre dräne-

Foto Olof Pålsson

ring minskar ytavrinning och fosforförluster. Dränering medverkar till en bättre struktur, men naturligtvis löser det inte alla markpackningsproblem.

Vad anser du om reglerbar dränering?

Det kan vara läge för det nu när så mycket nydikas. Reglerbar dränering kräver jämna fält och det är faktiskt inte så många fält som är så jämna som man tror. Vi har försökt få in det där det varit intressant, men många brunnar och stor kostnad avskräcker. En rejäl "morot" skulle behövas.

Ett fördubblat spannmålspris ger inte en fördubblad bekämpning

Torbjörn Ewaldz arbetar på Jordbruksverkets Växtskyddscentral i Alnarp med behovsanpassad bekämpning av skadeinsekter och svampsjukdomar. Vi har frågat Torbjörn hur de kraftigt höjda priserna på spannmål påverkar behovet av bekämpning.

Vilka förändringar ser du för höstvetete, det spannmålsslag där vi bekämpar mest mot svampsjukdomar?

Faktiskt inga större förändringar! Svamptrycket i Sydsverige, i synnerhet svartpricksjukan, är generellt så pass högt att man endast i undantagsfall vågar avstå bekämpning. Men även i det "nya" prisläget gäller det att anpassa strategi och dos efter årsmån, skillnader i sjukdomskänslighet hos sortererna, samt växtföljd.

Kommer man att öka dos och antal bekämpningstillfällen vid ett ökat vetepreis?

År 2007 var en säsong med mycket kraftiga svampangrepp av både svart-

pricksjuka och rost som gav stora utslag för behandling. Trots detta visar inte årets försök på en bättre lönsamhet för ökad dos från halv till full, oavsett om man räknar med en eller två kronor i inlösenpris. Det högre priset gör att det, i alla fall i Sydsverige, tenderar att vara mer lönsamt att dela upp axgångsbehandlingen, dvs använda samma totaldos men uppdelad på två tillfällen.

Du menar alltså att det inte finns skäl att ändra svampbekämpningen i höstvetete särskilt mycket?

Ja, i grunden är det så. Som jag nämnde tidigare gäller det att väga in

sortskillnader, årsmån och växtföljd när man avgör bekämpningsbehovet. Det har fortsatt stor betydelse vilken sort man odlar, det aktuella vädret, vilka sjukdomar som förekommer, hur stort angreppet är och att bekämpningen sätts in vid rätt tidpunkt.

Hur ser det ut på bladlusfronten, där vi har väldigt exakta bekämpningströsklar?

Bekämpningströsklarna för havrebladlöss i tidiga utvecklingsstadier ändrar sig väldigt lite beroende på prisförändringarna, men något mer vid sena utvecklingsstadier. Vid ett pris på 2 kr per kg för vårsäd kommer tröskeln att sänkas med ca en lus per strå i tidiga utvecklingsstadier och ca fem löss per strå i sena. Motsvarande sänkningar för sädesbladlus i höstsäd är faktiskt ännu mindre, < 1 lus i tidiga stadier och ca två-tre löss i sena stadier.

Får vi ett bladlusår hinner bladlössen föröka sig så snabbt att de snart överskrider trösklarna oavsett vilket pris vi räknar på. Kommer bladlössen tidigt är det nästan alltid lönsamt att bekämpa. ■

Våra grannländer har utvärderat Greppa Näringen

En grupp rådgivare och forskare från Norge, Finland och Danmark har under hösten studerat hur kampanjen Greppa Näringen bedrivs och vilka verktyg som används för att få ut kunskap om möjliga åtgärder. Gruppen sammanfattar: "Det finns en potential för ytterligare minskning av miljöpåverkan från jordbruket och för detta är rådgivning ett viktigt instrument. Nu införs vattendirektivet och behovet ökar av åtgärder mot fosforförluster. Vi bedömer att Greppa Näringen har en organisation som klarar av att hantera dessa frågor och att ta fram verksamma åtgärder".

LRF startar en kampanj om vattendirektivet för jord- och skogsbrukare

I vinter och ett par år framöver genomför LRF en studiecirkel över hela landet som startar på lantbrukarnas arbete med Vattendirektivet. LRF ansvarar för cirkelarna, men samarbetar med Greppa Näringen. Cirkelarna leds av lantbrukare som genomgått en cirkelledarutbildning. Vid en "vattendragsvandring" studerar cirkelgruppen en sträcka längs ett vattendrag under ledning av en sakkunnig konsult eller rådgivare. Diskussioner förs om möjliga åtgärder för att förbättra eller vidmakthålla en god ekologisk status på vattnet, såsom ökad beskuggning, skonsam dikesrensning och andra åtgärder mot erosion. Eventuellt kommer du framöver att kunna få enskild rådgivning i Greppa Näringen om hur du sköter din sträcka längs vattendraget på ett miljömässigt bra sätt.

Prenumerera på miljönyheter!

Visste du att det publiceras miljönyheter från Greppa Näringen på Internet? Gå in på hemsidan www.greppa.nu och prenumerera!

2008 års nyheter i Greppa Näringen

Inför år 2008 har flera nya rådgivningsteman (moduler) utarbetats. En handlar om skötsel av våtmarker och en annan om växtskyddsstrategier i potatis.

Nyhet!

Fungerar din våtmark som det var tänkt?

Nu finns det möjlighet att få ett besök av en konsult som ger råd om hur du på bästa sätt ska sköta din våtmark. Ibland är det små justeringar som behövs för att undvika att våtmarken växer igen. I andra fall kan man behöva ändra på ett utlopp eller annan teknisk detalj i våtmarkens konstruktion.

Foto Erik Jönsson

Tuve Lundström, Naturvårdsingenjörerna

– Det händer snabbt saker kring våtmarken! Detta är ett tillfälle att få mer kunskap för att fatta rätt beslut om vilken skötsel just din våtmark kräver för att fungera.

Nyhet!

Nu satsar Greppa Näringen ännu mer på potatis!

Potatis är en gröda som ofta kräver omfattande växtskyddsinsatser. Svampar, insekter och ogräs ska kontrolleras och några av de ogräsmedel som används i potatisodlingen hör till de medel som ibland hittas i vattendragen. Prognosmodeller för kemisk bekämpning av olika skadegörare i potatisodlingen finns framtagna, men de kan vara svåra att tillämpa. Upplägget i den

nya modulen är en gruppträff om växtskyddsstrategier, som följs upp med ett besök på de enskilda gårdarna.

"Använd Greppa Näringen till att öka din säkerhet i odlingen både när det gäller miljö och ekonomi."

Vi frågar Gustav Skyggeson, potatisodlare utanför Falkenberg och lantbrukarrepresentant i Greppa Näringens projektgrupp, om han har någon uppmaning till de lantbrukare som odlar potatis.

– Använd Greppa Näringen till att öka din säkerhet i odlingen både när det gäller miljö och ekonomi. Vi har varken råd att missa ekonomi eller att förorena! Dagens priser gör att precision i odlingen blir ännu mer viktig och lönsam. Gustav fortsätter:

– Att först samlas i grupp och få en genomgång av prognosmodellerna och helst en demonstration i fält så att man kan se hur mätinstrumenten används, är mycket bra. Att man sedan kan få hjälp av en rådgivare att fundera ut vad man kan tillämpa på sin egen gård gör att modellerna verkligen kan komma i praktisk tillämpning. ■

Foto Håkan Sandin